

GARJE IN UŠIVOST

Ušivost se pojavlja v ustanovah, kot so vrtci in šole, ter se širi s tesnim stikom med vrstniki in družinskimi člani. Uši ne letijo ali skačejo, za prehod z glave na glavo potrebujejo 30 sekund. Garje so v svetu razširjene bolj, kot bi si mislili. Pogosto se pojavijo pri osebah, ki so se vrstile s potovanj ali letovanj v hotelih, toplicah in apartmajih, tudi po Sloveniji. Prvi simptomi se na koži pojavijo nekaj tednov po izpostavitvi. Ko je diagnoza obeh pojavov potrjena, je zelo pomembno upoštevati higienske ukrepe in navodila za zdravljenje.

Ušivost in garje povzročata ektoparazita, ki ju kot najpogostejši simptom spremlja srbež. To sta dve popolnoma ločeni bolezni, na prvi pogled bi lahko celo mislili, da gre za isto bolezen, kar je popolnoma zmotno. Pri postavitvi diagnoze si lahko pri obeh pomagamo na podoben način. Ko na koži pri garjah ali v lasišču pri ušivosti najdemo odraslo žival, je diagnoza ušivost ali garjavost potrjena. Če ne najdemo odrasle živali, si pomagamo s trditvami. Če držijo tri

od štirih, je okužba zelo verjetna; to je značilen srbež, tipičen izgled sprememb, tipična lokacija sprememb in sočasna okužba v ustanovi ali okužen družinski član.

Pomanjkanje ali pretirana higiena?

Niti pri garjah niti pri ušivosti ne moremo govoriti, da gre za bolezen zaradi pomanjkljive higiene. Vse več je prikrite garjavosti ali ušivosti zaradi pogostega umivanja

Piše: **Barbara Bajc**, dr. med., spec. dermatovenerologije, BB dermatologija

Trditve v pomoč

Če ne najdemo odrasle živali, si pomagamo s trditvami. Če držijo tri od štirih, je okužba zelo verjetna; to je značilen srbež, tipičen videz sprememb, tipična lokacija sprememb in sočasna okužba v ustanovi ali okužen družinski član.

kože, ki jo zlahka spregledamo. Rizični faktor pri ušivosti in garjavosti predstavljajo brezdomstvo, podhranjenost, demenca, spolni kontakti.

ZA GARJE VELJA:

1. TRDITEV: ZNAČILEN SRBEŽ

Za garje je značilen srbež, ki se ojača na toploti. Značilno se to zgodi preko noči, saj več ur ležimo v topli postelji.

2. TRDITEV: TIPIČEN VIDEZ oz. kako so na koži videti garje?

Za garje so na koži tipične rožnate bunčice in kraste v parih. Med eno in drugo bunčico ali krasto pri garjah iščemo približno 1 centimeter dolge rovčke, ki jih je na koži navadno le nekaj. Pri ljudeh, ki se veliko umivajo, jih pogosto celo ne najdemo. Rovčke v stratum corneum zvrta odrasla samica (*Sarcoptes scabiei* variation hominis), sama pa se nahaja na koncu rovčka kot drobna izboklinica. Če najdemo rovček, si odraslo žival lahko prikažemo z dermoskopom, ki zadnja leta popolnoma zadostuje in celo nadomešča pregled postržka kože pod mikroskopom.

3. TRDITEV: TIPIČNA LOKACIJA oz. kje na koži najdemo garje?

Garje najdemo med prsti rok in nog, v pregibih, kot so zapestja, komolčne kotanje, nad komolci, v sprednji pazdušni gubi, v dimljah, med ritnicama, tudi za gležnji, na stični površini stegen, za vratom, pasom, v popku, na prsnih bradavicah, za nohti, na spolovilu, pri otrocih do 2. leta starosti tudi na lasišču ter na dlaneh in podplatih.

4. TRDITEV: SOČASNA OKUŽBA

Sočasna okužba v ustanovi ali okužen družinski član ni tako redka, pravzaprav nam mnogokrat, ko spremembe niso povsem tipične, ravno to da misliti, da lahko gre za garje.

Nad garje

Garje pri nas zdravimo s 5% permetrin kremo, ki jo naneseemo za 8–14 ur enakomerno po vsem telesu, vključno z vratom, dlanmi in podplati. Postopek ponovimo čez 14 dni. V hujših primerih pri odraslih osebah uporabimo peroralni ivermektin. Drugod za zdravljenje uporabljajo še druga zdravila, npr. krotamiton, lindan, malation. Za manjše otroke in dojenčke uporabljamo razredčeno žveplo v vazelinu ali hladilnem mazilu, razredčen permetrin ali benzoilbenzoat. Pri otrocih koncentrirane preparate nanese le na polovico telesa, za kratek čas, npr. 2 uri. Enako velja za nosečnice.

Obleke, posteljnina in vsakdanji pripomočki

Pri garjah moramo obleko, posteljnino in blazine preprati na najvišji dovoljeni temperaturi, kar je nepralnega prelikati, posušiti v sušilnem stroju ali zračiti 5 dni. Pršica zunaj roženega dela kože preživi le 2–3 dni, zato zračenje ali njihova neuporaba za nekaj dni prekine krog okužb. Posteljnino zamenjamo pred prvim in po zaključenem drugem zdravljenju.

Najpomembnejše pri zdravljenju garij je, ne glede na to, katero zdravljenje izberemo oz. nam ga predpiše zdravnik, da sočasno zdravimo vse družinske člane. Če tega ne naredimo, je verjetnost, da se bodo družinski člani med seboj ponovno okužili, zelo velika.

Ukrepi po zdravljenju

Po uspešnem zdravljenju dodatni ukrepi niso potrebni, le občasno pregledovanje kože vseh družinskih članov. V primeru ponovitve sprememb je treba ponovno obiskati zdravnika, ki bo ocenil, ali gre za ponovno okužbo ali so morda prisotne postskabične spremembe, med katerimi je daleč najpogostejši in najbolj trdovraten srbež, ki lahko vztraja na koži še mesece po uspešnem zdravljenju. Preventivno zdravljenje garij odsvetujemo, saj se tako razvija odpornost na zdravila.

* O UŠIVOSTI bomo podrobneje pisali v 4. izdaji revije Moja koža.

Viri:

- Bolognia J, Jorizzo JL, Rapini RP, eds. *Dermatology* New York: Mosby, 2ND ed. 2008: 1291–1301.
- Sterry W, Paus R, Burdorf W *Dermatology*. Stuttgart, New York: Thieme, 2006: 126–129.